

Gode
pasient
—forløp

Årsrapport 2021

Kort om satsingen

KS gjennomfører satsingen Nasjonalt læringsnettverk for gode pasientforløp i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI). Arbeidet finansieres av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) som også leder styringsgruppen. Formålet er å støtte kommunene og helseforetakene i å bedre overgangene i pasientforløpet og å sikre brukernes behov for å møte helhetlige, trygge og koordinerte tjenester.

Gode pasientforløp for eldre og kronisk syke startet med to læringsnettverk i 2014-2015. Siden 2016 er det gjennomført ytterligere åtte læringsnettverk: Agder, Rogaland, Nordland, Hedmark og Oppland, Oslo, Møre og Romsdal, Ofoten, Troms og Finnmark og Østfold.

Det ble besluttet å videreføre Gode pasientforløp i perioden 2020-2023 slik at alle landets kommuner og helseforetak får tilbud om å delta i læringsnettverk. Så langt representerer deltakelsen i de regionale læringsnettverkene 66 prosent av landets innbyggere.

Mens det tidligere har vært gjennomført separate læringsnettverk for henholdsvis eldre og kronisk syke og psykisk helse og rus, vil arbeidet i perioden 2020-2023 omfatte alle voksne brukere som mottar kommunale tjenester.

Læringsnettverksperioden er på 18 måneder. Før oppstart kommer en forberedelsesfase på tre måneder. I løpet av nettverksperioden arrangeres det fire samlinger. Det arrangeres også en erfaringssamling ca. ett år etter den fjerde samlingen. I tillegg arrangeres det årlig en nasjonal erfaringssamling.

Fundamentet

Læringsnettverkene i Gode pasientforløp skal forbedre overgangene i pasientforløpet, både internt i kommunene og sykehusene og mellom sykehus og kommune. Verktøy og metoder i forbedringsarbeidet er forskningsbasert og bygd på kunnskap om hva som virker.

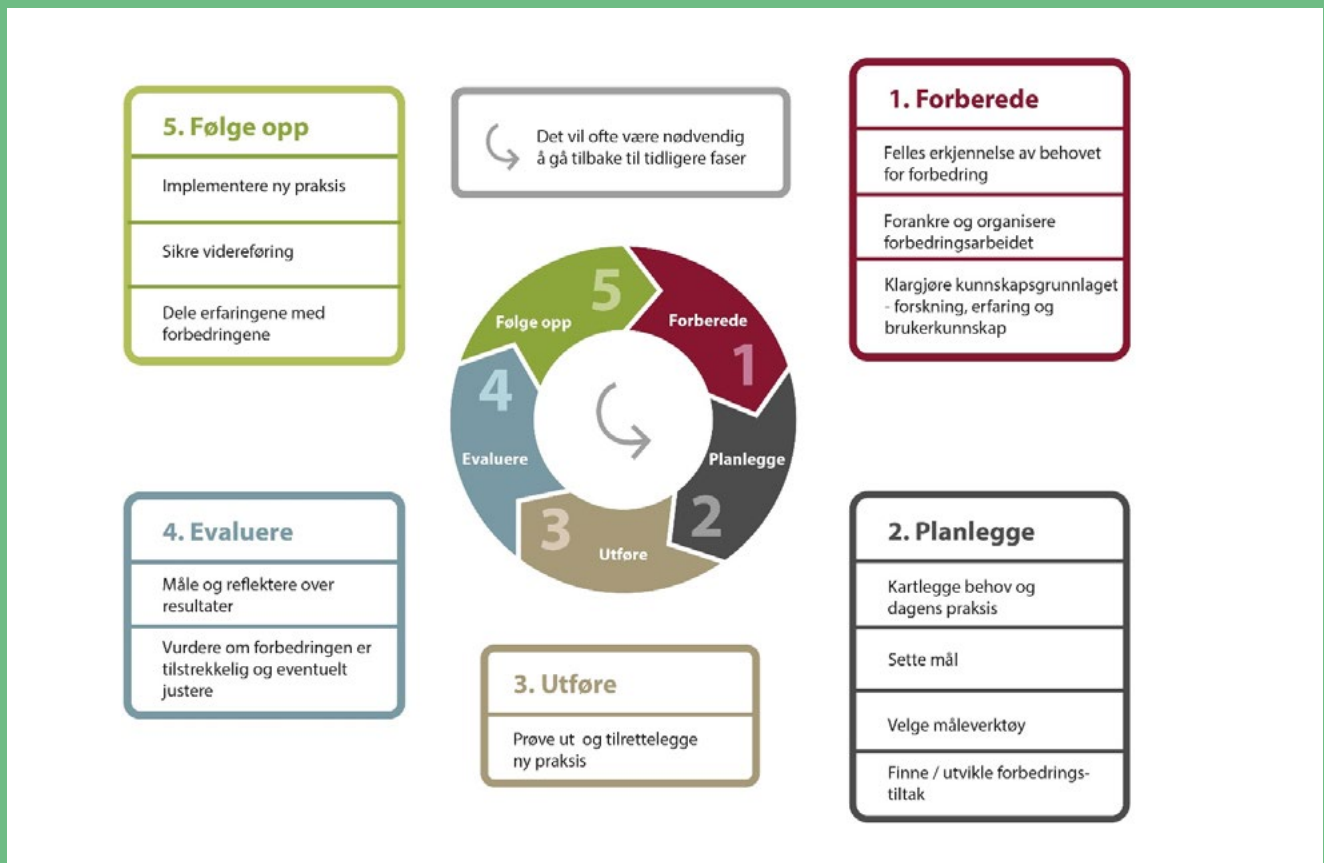
Fundamentet i Gode pasientforløp er todelt. Arbeidet skal resultere i at brukeren opplever å være likeverdig i utarbeidelse av sitt pasientforløp. Derfor er spørsmålet «hva er viktig for deg?» så sentralt. Et viktig verktøy for å styrke brukerrollen er Hva er viktig for deg?-skjemaet. Hensikten med bruken er å anerkjenne pasienten som ekspert på eget liv, tildele tjenester ut fra det som er viktig for pasienten, og at pasienten sammen med tjenesteytere vurderer nytten av de tjenestene som gis. Hva er viktig for deg?-skjemaet er basert på Pasientspesifikk funksjonsskala (PSFS) og oversatt til norsk og validert av professor Ingvild Kjekken.

Men det hjelper lite å spørre, hvis den som spør ikke lytter til svaret og handler i tråd med det. Det hjelper heller ikke å spørre hvis ikke det tverrfaglige teamet planlegger og systematiserer pasientforløpet slik at det er klart hvem som gjør hva, og at innsatsen fører til at brukeren opplever helhetlige, koordinerte og trygge pasientforløp.

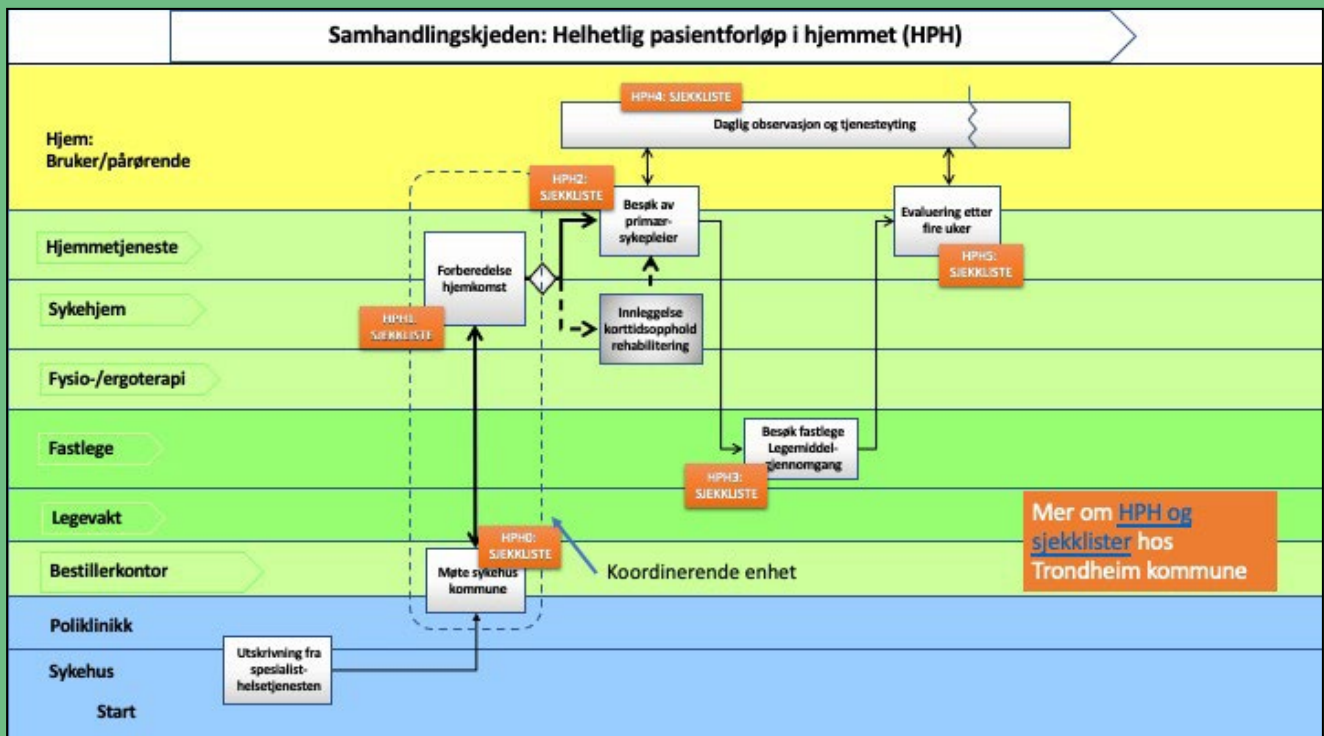
Derfor er den andre delen i Gode pasientforløp Helhetlig pasientforløp i hjemmet (HPH), et generelt forløp med en strukturert utskrivingsprosess som kan brukes på alle pasientgrupper, uavhengig av diagnose. HPH startet som et tverrfaglig sammensatt utviklingsprosjekt i Midt-Norge i 2009. Anders Grimsmo, professor emeritus NTNU, var sentral i dette utviklingsarbeidet og deltar på alle nettverkssamlinger.

Modell for kvalitetsforbedring kan være til hjelp i forbedringsarbeidet, men teamene kan også bruke andre modeller. Det viktigste er å arbeide systematisk.

Samhandlingskjeden: Helhetlig pasientforløp i hjemmet (HPH).
 For hver boks i samhandlingskjeden Helhetlig pasientforløp i hjemmet (HPH) utarbeides prosedyrer og sjekklister tilpasset lokale forhold.

For hver boks i samhandlingskjeden er det utarbeidet prosedyrer og sjekklister tilpasset lokale forhold. Pasienten meldes utskrivningsklar og informasjon utveksles, enten i et fysisk møte eller per telefon. Hjemmetjenester etableres, primærsykepleier blir oppnevnt og behov kartlagt innen tre dager. Etter 14 dager skal alle med kommunalt tilbud besøke eller få besøk av fastlegen. Det hele blir evaluert og eventuelt justert etter fire uker.

Som oftest starter pasientforløpet med et helse- og funksjonsfall der brukeren selv, på egen hånd eller ved hjelp av pårørende, ber om hjelp. Hjelpebehovet kan også oppdages av andre tjenester i kommunen. Pasientforløp som starter med utskrivning fra sykehus utgjør en så liten andel av alle forløp, at det ikke er hensiktsmessig med spesielle rutiner for denne gruppen.

Kommuner som har lyktes med helhetlige pasientforløp benytter det samme rammeverket for alle forløp hos brukere med behov for kommunale omsorgs- og behandlingstjenester. Det samme opplegget kan benyttes ved nye pasienter og årlige gjennomganger.

Dette gjorde vi i 2021

Nok et utfordrende år

Pandemien har påvirket arbeidet i Gode pasientforløp i stor grad også i 2021. Det ble gjennomført tre nettverkssamlinger og en erfaringskonferanse i løpet av første halvår, og disse ble gjennomført digitalt. Erfaringer og tilbakemeldinger fra deltakerne på nettbaserte samlinger gjør at fysiske samlinger vil bli prioritert så langt det er mulig i tiden framover. Etter hver nettverkssamling blir det sendt ut en Questback-undersøkelse for å evaluere samlingen. Resultatene tas med i forberedelsene til neste samling.

Læringsnettverk i Vestfold

Andre samling i Vestfold skulle ha vært gjennomført våren 2020, men ble utsatt flere ganger både på grunn av Covid-19 og stort arbeidspress hos deltakerne. Samlingen ble til slutt gjennomført på nett 2. og 3. juni. Tredje samling skulle vært gjennomført i desember 2021, men også denne samlingen ble utsatt. Det har vært jevnlig møter med lederne av forbedringsteamene for å diskutere status og framdrift i utviklingsarbeidet. Nettverket følges opp og veiledes av FHIs medarbeidere.

Læringsnettverk i Sogn og Fjordane

Første samling i læringsnettverket i Sogn og Fjordane ble gjennomført på nett 3. og 4. mars. Andre samling ble også nettbasert og gjennomført 9. og 10. juni. Tredje samling ble heldigvis mulig å gjennomføre fysisk, og 1. og 2. desember var ca. 100 personer samlet på Thon Hotel Jølster i Skei.

Her er teamet som arbeider med Gode pasientforløp: Kristin Tveitnes, KS, Risten Lango, KS, Kirsti Nyerrød, FHI, Christine Sørliie Haga, KS, Merethe Taang, KS Vestfold og Telemark, Anna Lena Gaup, KS Viken, Kristin Måntrøen Lorentzen, KS Innlandet, Lisa Friborg, KS Nord-Norge, Torun Risnes, KS, Sigrid J. Askum, KS og Anders Vege, FHI.

Professor Sabine Ruths og dekan Jan Erik Askildsen ved Universitetet i Bergen har sammen med forskerkolleger i Bergen studert satsingen Gode pasientforløp.

For første gang ble fastlegene invitert til å delta på dag én. Nicolas Øyane, fastlege og daglig leder for SKIL (Stiftelsen Senter for kvalitet i legetjenesten), holdt innlegg om fastlegens rolle i gode pasientforløp. Et innlegg om ledelse og etisk refleksjon inkludert i programmet for første gang. Dette vil framover være med på tredje samling i alle nettverk.

I Sogn og Fjordane er det etablert et godt samarbeid med Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester Vestland (Sogn og Fjordane) som bistår med å følge opp og veilede forbedringsteamene. Veiledningen gjennomføres i de ulike regionene, og det er 4-5 team i hver region. I helseforetaket er det egne fagpersoner som veileder de tre forbedringsteamene.

Læringsnettverk på Helgeland

Første samling ble gjennomført 27. og 28. oktober med fysisk samling i Mosjøen. Tre representanter fra Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Nordland deltok på samlingen og vil veilede forbedringsteamene mellom samlingene. Sykehuset stiller med to veiledere til sitt team.

Læringsnettverk i Telemark

Dette nettverket hadde oppstart i Vrådal 17. og 18. november. Ti av ti mulige kommuner i øvre Telemark deltar i læringsnettverket sammen med Sykehuset Telemark avd. Notodden. Medarbeidere fra Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Vestfold og Telemark (Telemark) deltok på samlingen og vil følge opp arbeidet i både sykehus og kommuner.

For å lykkes med kvalitetsforbedringsarbeid er lederforankring helt sentralt. Programmet for første nettverkssamling er derfor spesielt tilrettelagt for ledere første dag. I tillegg til god deltakelse fra kommunale ledere var også seks kommuneoverleger med på samlingen.

Læringsnettverk i Ahus-regionen

Etter en lang forberedelsesfase hadde læringsnettverket for kommuner tilknyttet Akershus universitetssykehus oppstart i Lillestrøm 24. og 25. november. I tillegg til ti kommunale forbedringsteam deltar ett forbedringsteam innen psykisk helse og rus fra sykehuset. Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Viken (Akershus) vil bistå med veiledning av forbedringsteamene.

Oppstart av nye læringsnettverk

Det er fortsatt interesse for oppstart av nye læringsnettverk til tross for pandemien. Det har også i 2021 vært kontakt med ledere i kommuner og helseforetak om oppstart av nye nettverk. Et læringsnettverket i opptaksområdet til Helse Bergen vil ha oppstart våren 2022, og et nettverk på Innlandet er under planlegging.

Nasjonal erfaringskonferanse

Den årlige erfaringskonferansen ble i 2021 nettbasert og avholdt torsdag 21. januar. Målet med konferansen er å dele eksempler på det gode forbedringsarbeidet som gjøres over hele landet. Over 500 personer fulgte den digitale sendingen som ble åpnet av Anne Grethe Erlandsen, statssekretær i Hele- og omsorgsdepartementet. De som fulgte konferansen fikk høre gode innlegg fra kommuner og sykehus, før Maureen Bisognano, tidligere president i Institute for Healthcare Improvement (IHI), Boston USA, avsluttet konferansen.

↑
Daniela Ørvik, Mona Wike og Siri Eggesvik på Sykehuset i Vestfold var med og markerte Hva er viktig for deg?-dagen på sykehuset.

På Sykehuset i Vestfold ble det arrangert en konkurranse der deltakerne delte en historie om hvordan det har gjort en forskjell å ta hensyn til det som er viktig for pasienten.

Foto: Fredrik Naumann / Felix Features.

Hva er viktig for deg?-dagen

Hva er viktig for deg?-dagen ble i 2021 markert for åttende gang onsdag 9. juni. Som i 2020 ble markeringen annerledes enn i tidligere år på grunn av pandemien. Mye av aktiviteten skjedde på nett, selv om det fortsatt ble gjennomført mindre arrangementer lokalt både i kommunene og helseforetakene.

Gode pasientforløp arrangerte et webinar med god deltakelse og ca. 500 visninger på YouTube i etterkant. På programmet stod blant annet innlegg fra Grimstad kommune, Volda sjukehus og Eigersund kommune. Representanter for Jæren Recovery College holdt innlegg, og doktorgradsstipendiat Jannike Dyb Oksavik snakket om forskerens blikk på «hva er viktig for deg?»-spørsmålet. Skotske Shaun Maher avsluttet webinarer med å fortelle om hvorfor det er så viktig å stille spørsmålet «hva er viktig for deg?» og hvorfor bevegelsen nå har spredd seg til så mange land.

Helse Møre og Romsdal laget fire videoer, skrev en kronikk og laget et illustrasjonsbilde til markeringen av dagen. Dette ble sendt kommunene, brukerrepresentanter og brukerorganisasjoner, fagforeninger og helseforetaket. Kronikken ble sendt alle avisene i fylket.

Ved Nordlandssykehuset ble dagen markert ved at det ble rigget til stands flere steder, og pasienter og pårørende fikk anledning til å svare på spørsmålet «hva er viktig for deg?».

Det kom i 2021 inn 212 bestillinger på totalt 37 000 buttons. Dette er en betydelig økning fra året før. Nytt i 2021 var buttons på lule- og sørsamisk. Totalt er det sendt ut ca. 270 000 buttons siden 2014.

Kommunikasjon

Arbeidet i Gode pasientforløp er komplekst, og film er derfor et godt virkemiddel i kommunikasjonsarbeidet. I juni var det endelig mulig å reise til Surnadal for å gjøre opptak til en film om helhetlig pasientforløp i hjemmet. Filmen er sentrert rundt en eldre bruker i Surnadal kommune, hans pårørende og de som yter kommunale helse- og omsorgstjenester. Filmen er produsert av Paragon Features AS for Gode pasientforløp og skulle hatt lokal premiere i desember 2021, men denne er utsatt til nyåret. Filmen vil bli vist på Gode pasientforløps nasjonale erfaringskonferanse i 2022 og ellers bli brukt på nettverkssamlinger og andre arrangementer.

Sosiale medier er viktige kanaler i kommunikasjonsarbeidet. Gode pasientforløp har blant annet en Facebook-gruppe med ca. 4800 medlemmer. Den planlagte workshopen som skulle vært gjennomført jul for å videreutvikle arbeidet ble utsatt til 2022 på grunn av smittesituasjonen.

↑
Lars Andreas Ellingsgard Øverli og Martin Slottemo Lyngstad i Paragon diskuterer opptakene, mens sykepleier Laila og hovedperson Magne venter på å fortsette samtalen.

←
På Eik sykehjem i Tønsberg ble beboernes ønsker notert ned av de ansatte og hengt opp på bjørkeris på Hva er viktig for deg?-dagen. Fagutviklingsykepleier John Inge Thorkildsen studerer de fargerike lappene.

Foto: Fredrik Naumann / Felix Features.

Læringsnettverk Gode pasientforløp for eldre og kronisk syke / Gode pasientforløp

Navn/område	Deltakerkommuner	Helseforetak	Periode
Ahus-regionen	Aurskog-Høland, Eidsvoll, Hurdal, Kongsvinger, Lillestrøm, Lørenskog, Nes, Nittedal, Rælingen, Sør-Odal	Akershus universitetssykehus	2021-2023
Telemark	Fyresdal, Hjartdal, Kviteseid, Nissedal, Midt-Telemark, Tinn, Tokke, Seljord, Vinje	Sykehuset Telemark, avd. Notodden	2021-2023
Helgeland	Alstahaug, Brønnøy, Dønna, Grane, Hemnes (to team), Herøy, Leirfjord, Lurøy, Rana, Sømna, Vefsn, Vega	Helgelandssykehuset	2021-2023
Sogn og Fjordane	Askvoll, Aurland, Bremanger, Fjaler, Hyllestad, Kinn, Luster, Lærdal, Stad, Stryn, Sunnfjord, Vik	Helse Førde	2021-2022
Vestfold	Horten, Tønsberg, Sandefjord, Larvik, Holmestrand, Færder	Sykehuset i Vestfold	2020-2022
Østfold	Askim, Eidsberg, Fredrikstad, Halden, Hobøl, Hvaler, Rakkestad, Rygge, Sarpsborg, Spydeberg, Trøgstad	Sykehuset Østfold	2018-2020
Ofoten, Troms og Finnmark	Alta, Balsfjord, Dyrøy, Evenes, Hammerfest, Harstad, Hasvik, Kvæfjord, Kåfjord, Lenvik, Loppa, Lyngen, Nordkapp, Nordreisa, Salangen, Skjervøy, Skånland, Storfjord, Sørreisa, Sør-Varanger, Tjeldsund, Tromsø	Hammerfest sykehus, Kirkenes sykehus, UNN Harstad, UNN Narvik og UNN Tromsø	2018-2019
Møre og Romsdal	Aukra, Aure, Averøy, Eide, Fræna, Giske, Gjemnes, Haram, Herøy, Kristiansund, Midsund, Nesset, Norddal, Rauma, Sande, Sandøy, Skodje, Smøla, Stordal, Sula, Sunndal, Surnadal, Sykkylven, Tingvoll, Ulstein, Vanylven, Vestnes, Volda, Ørskog, Ørsta, Ålesund	Helse Møre og Romsdal (Kristiansund, Molde, Volda og Ålesund sjukehus)	2017-2019
Oslo	Nordstrand, Søndre Nordstrand og Østensjø sammen med Aker rehabilitering, Kommunal akutt døgnenhet (KAD), Ryen helsehus	Oslo universitetssykehus	2017-2019
Hedmark og Oppland	Eidskog, Gausdal, Grue, Hamar, Kongsvinger, Lillehammer, Løten, Nord-Aurdal, Nord-Odal, Ringebu, Ringsaker, Sel, Stange, Stor-Elvdal, Sør-Fron, Sør-Odal, Trysil, Tynset, Vågå, Øyer, Åsnes	Sykehuset Innlandet med alle seks sykehus	2017-2018

Navn/område	Deltakerkommuner	Helseforetak	Periode
Nordland	Andøy, Bodø, Bø, Fauske, Gildeskål, Hadsel, Lødingen, Meløy, Sortland, Vestvågøy, Vågan, Øksnes	Nordlandssykehuset med sykehusene i Bodø, Vesterålen og Lofoten) og UNN Harstad	2017-2018
Rogaland	Bømlo, Eigersund, Gjesdal, Haugesund, Hå, Klepp, Lund, Sandnes, Forsand, Sola, Stavanger, Finnøy, Rennesøy, Stord, Strand, Suldal, Time, Tysvær	Stavanger universitetssjuehus (SUS) og Helse Fonna med sykehusene i Haugesund og Stord	2016-2018
Agder	Farsund, Flekkefjord, Hægebostad, Kristiansand, Songdalen, Søgne, Kvinesdal, Lindesnes, Mandal, Marnardal, Lyngdal, Audnedal, Sirdal, Vennesla, Åseral, Arendal, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og Hornnes, Froland, Gjerstad, Grimstad, Iveland, Lillesand, Risør, Tvedestrand, Valle, Vegårshei, Åmli	Sørlandet sykehus med tre sykehus (Arendal, Flekkefjord og Kristiansand)	2016-2018
Læringsnettverk Gardermoen	Sarpsborg, Nes (Viken), Frogn, Oppegård, Rendalen, Tynset, Jevnaker, Lunner, Søndre Land, Østre Toten, Hole, Nes (nå Nesbyen), Ringerike, Larvik, Sandefjord, Notodden, Molde, Malvik, Melhus, Røros, Vågan		2014-2015
Læringsnettverk Sør	Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei, Åmli, Kristiansand, Åseral, Lindesnes, Mandal, Marnardal, Flekkefjord, Kvinesdal, Lyngdal, Audnedal, Sirdal, Sola, Stavanger		2014-2015

Læringsnettverk psykisk helse og rus

Navn/område	Deltakerkommuner	Helseforetak	Periode
Store og mellomstore kommuner	Kristiansand, Skien, Moss, Rygge, Eidsvoll, Nittedal, Asker, Bærum, Bodø, Narvik	UNN, Nordland Sykehus, DPS Grorud, Sørlandet sykehus, DPS Bærum	2017-2018
Rogaland og Sunnhordaland	Bømlo, Eigersund, Gjesdal, Haugesund, Hå, Karmøy, Klepp, Rennesøy, Sandnes, Sauda, Sola, Stavanger, Stord, Strand, Time	Helse Stavanger og Helse Fonna	2016-2017

KS ved region Trøndelag har gjennomført et læringsnettverk for utvikling av tjenestetilbud innen psykisk helse og/eller rus i samarbeid med Fylkesmannen. Målet med satsingen var å bidra til at brukerne på sikt opplever økt innflytelse, mer helhetlige og tilpassede tjenester preget av kontinuitet. Første samling ble gjennomført i september 2019 og fjerde og siste samling i mars 2021. Erfaringene fra arbeidet er oppsummert i [rapporten «Vi har blitt sett»](#). Læringsnettverket er delfinansiert av Gode pasientforløp.

Forskning på Gode pasientforløp og «hva er viktig for deg?»

Gode pasientforløp er en av to norske satsninger som er kartlagt og analysert av forskere fra Universitetet i Bergen og NORCE i [EU-prosjektet SELFIE](#). Forskere i åtte land har evaluert lovende prosjekter rettet mot pasienter med kroniske og sammensatte lidelser, og arbeidet ble formelt avsluttet i 31. august 2019. Forskerne i Bergen fikk i august publisert en [artikkel om studien i BMC Health Services Research](#). Resultatene viser at pasienter i kommuner som har deltatt i Gode pasientforløp rapporterer om [bedre helse på enkelte områder](#) enn pasienter som har mottatt tradisjonell omsorg.

[Cecilie Fromholt Olsen](#), fysioterapeut og universitetslektor ved OsloMet, disputerte i desember 2021. Den siste av artiklene i doktorgradsarbeidet hennes handler om [pasientflyt eller pasientens reise](#) og ble publisert i Qualitative Health Research i mai 2021 (bak betalingsmur). I april ble en artikkel om [å krysse grenser - en sentral del av arbeidet med pasientforløp](#) - publisert i [BMC Health Services Research](#).

[Jannike Dyb Oksavik](#) disputerte for doktorgraden ved NTNU Ålesund i november. Sykepleieren og førsteamanuensis fulgte også et av læringsnettverkene i Gode pasientforløp. Den andre artikkelen i doktorgradsarbeidet ble publisert i [BMC Health Services Research](#) i februar og handler om [hvordan spørsmålet «hva er viktig for deg?» er implementert på ulike nivåer i helsetjenesten](#). Artikkel nummer tre ble publisert i [BMC Geriatrics](#) i april.

[Elin Rogn Nilsen](#) er stipendiat ved Senter for omsorgsforskning Sør, Institutt for helse- og sykepleievitenskap ved Universitetet i Agder. I studien som er utgangspunkt for artikkel nummer to i doktorgradsarbeidet hennes har forskeren [spurt eldre pasienter hva som er viktig for dem](#) og knyttet dette opp mot personsentrert omsorg. Artikkelen [What matters to older adults? Exploring person-centered care during and after transitions between hospital and home](#) ble publisert i Journal of Clinical Nursing i juni 2021.

En student ved Høgskolen i Østfold har hatt retningsendringen «hva er viktig for deg?» som tema for sin masteroppgave, det samme har en bachelorstudent ved Høgskulen på Vestlandet.

→

[Hjelpepleier Kari Andreassen i samtale med en beboer på Eik sykehjem på Hva er viktig for deg?-dagen.](#)

Foto: Fredrik Naumann / Felix Features.

Hva er viktig for deg?

Vi som jobber i Gode pasientforløp

Utviklingsarbeidet Gode pasientforløp eies av KS og gjennomføres i samarbeid med FHI. Arbeidet ledes av fagleder Sigrid J. Askum i KS og fagleder Anders Vege i FHI. Torun Risnes, Risten Lango, Kristin Tveitnes og Christine Haga Sørli i KS er også sentrale i arbeidet sammen med Kirsti Nyerrød i FHI.

Kristin Måntrøen Lorentzen, KS Innlandet, Lisa Friborg, KS Nord-Norge, Merethe Taang, KS Vestfold og Telemark og Anna Lena Gaup, KS Viken har bidratt i arbeidet i de regionale læringsnettverkene.

Styringsgruppe i 2021

Kristin Løkke, HOD, leder

Åse L. Snåre, KS

Helga Katharina Haug, Helsedirektoratet

Ellen Margrethe Carlsen, Helsedirektoratet

Tove Gundersen, Rådet for psykisk helse

Bente Slaatten, FFO/Norsk revmatikerforbund

Ingrid Bruun, Mental Helse Ungdom

**« Til tross for pandemien,
klarte vi å starte opp fire
nye læringsnettverk i 2021.**

